

Tuần 6:

Tiết 93,94

Văn bản:

ĐÊM NAY BÁC KHÔNG NGỦ

(Minh Huệ)

I. Đọc – Hiểu chú thích: SGK/66

1. Tác giả.

- Minh Huệ tên khai sinh là Nguyễn Thái, sinh năm 1927, quê ở tỉnh Nghệ An, làm thơ từ thời kháng chiến chống Pháp.

2. Tác phẩm :

a. Hoàn cảnh ra đời.

- Đêm nay Bác không ngủ là bài thơ nổi tiếng nhất của Minh Huệ.

- Bài thơ dựa trên sự kiện có thực: Trong chiến dịch Biên giới cuối năm 1950, Bác Hồ trực tiếp ra trận theo dõi và chỉ huy cuộc chiến đấu của bộ đội và nhân dân ta.

b. Chú thích : SGK/66

c. Thể thơ: 5 chữ (ngũ ngôn) rất thích hợp với việc kể chuyện, thể hiện tâm tình tâm sự. Mô phỏng làn ca ví dặm dân ca Nghệ Tĩnh.

d. PTBD: Tự sự + Biểu cảm và miêu tả

e. Bố cục: 3 phần

+ Phần 1: 9 khổ thơ đầu: Lần thức dậy thứ nhất của anh đội viên.

+ Phần 2: 6 khổ tiếp: Lần thức dậy thứ ba của anh đội viên.

+ Phần 3: Còn lại: Tình cảm đối với Bác.

II. Đọc – Hiểu văn bản:

II Phân tích .

1. Hình tượng Bác Hồ

*** Hoàn cảnh, thời gian, không gian:**

+ *Hoàn cảnh:* Trên đường đi chiến dịch; trời mùa đông lạnh giá, mưa phùn lâm thâm

+ *Thời gian:* đêm trời khuya,

+ *Địa điểm*: trong mái lều tranh xơ xác (lán che tạm của bộ đội)

=> Cuộc kháng chiến đầy khó khăn, gian khổ thiếu thốn; Bác trực tiếp ra mặt trận, đồng cam cộng khổ...

* ***Tư thế, dáng vẻ***:

+ Lần 1: lặng yên, vẻ mặt trầm ngâm, người Cha mái tóc bạc

+ Lần 3: ngồi đĩnh ninh, chòm râu im phăng phắc.

-> từ láy tượng hình, hình ảnh so sánh, ẩn dụ đẹp trong sáng

=> ***Bác vừa gần gũi, thân thiết, vừa cao cả thiêng liêng.***

* ***Cử chỉ, hành động***: đốt lửa, dèm chăn từng người, từng người..., nhón chân nhẹ nhàng.

-> động từ , kết hợp điệp từ “*từng người*” 2 lần

=> ***diễn tả cử chỉ chăm lo, tỉ mỉ, ân cần , chu đáo, đầy tình yêu thương âm áp như một người cha, người mẹ lo lắng chăm chút cho từng đứa con ruột thịt.***

* ***Lời nói, tâm tư***:

+ Chú cứ việc ngủ ngon. Ngày mai đi đánh giặc

+ Bác thương đoàn dân công... càng thương càng nóng ruột, mong trời sáng mau mau.

-> động từ kết kết hợp với điệp từ “*càng*”

-> Tình thương yêu bao la rộng lớn của Bác dành cho bộ đội và dân công

=> ***Hình ảnh Bác- vị lãnh tụ giản dị, gần gũi, chân thực mà hết sức lớn lao - thể hiện sâu sắc tấm lòng yêu thương mệnh mông, sâu nặng của Bác với chiến sĩ, đồng bào.***

* ***Khổ cuối***:

- "*Đêm nay Bác ngồi đó*

Đêm nay Bác không ngủ".

-> Điệp ngữ “*đêm nay*” nhằm nhấn mạnh hình ảnh nhiều đêm Bác đã không ngủ => hình ảnh đêm không ngủ của Người đã hóa tượng đài trong lòng người chiến sĩ, trong lòng nhân dân để trở thành nguồn cảm hứng sáng tác cho thi ca.

- “*...Vì một lẽ thường tình*

Bác là Hồ Chí Minh”

→ Khẳng định tình yêu thương, sự hi sinh, công hiến của Bác là lẽ sống tất yếu, rất thường tình của lãnh tụ Hồ Chí Minh *“Nâng niu tất cả chỉ quên mình”*.

2. Tâm tư anh đội viên

- Lần đầu thức dậy:

+ Trời khuya lắm - Bác vẫn thức ->Ngạc nhiên.

+ Chứng kiến cảnh Bác chăm sóc giấc ngủ cho các chiến sĩ -> Xúc động.

- *“Bóng Bác cao lồng lộng
ấm hơn ngọn lửa hồng”*.

-> So sánh đẹp

=> Bác vừa lín lao, vĩ đại (cao lồng lộng) nhưng lại hết sức gần gũi, ấm áp; sự xúc động, tình cảm ngưỡng vọng của anh đội viên

- Thôn thức, thâm thì: *“Bác có lạnh lắm không”*; bồn chồn, bẽ bộn, nằm lo Bác ốm.

-> Từ láy.

-> Lo lắng, chan chứa tình cảm yêu thương.

- Lần thứ ba:

+ *Hốt hoảng, giật mình, vội vàng, nằng nặc*

=> Lo lắng thiết tha, năn nỉ Bác đi nghỉ.

- *"Mời Bác ngủ Bác ơi!*

Bác ơi? Mời Bác ngủ!"

-> Điệp ngữ, đảo cấu trúc câu, nài nỉ thiết tha.

=> Diễn tả mức độ tăng dần sự bồn chồn lo cho sức khỏe của Bác, tình cảm lo lắng chân thành của người đội viên với Bác.

- *Lòng vui sướng mênh mông/ thức luôn cùng Bác.*

→ Được gần Bác, anh thấy lớn lao, anh hạnh phúc vô cùng. Sự cao cả của Người đã có sức tỏa sáng, nâng đỡ.

III. Ghi nhớ : SGK/67.